

Jelena BRAJŠA, voditeljica Karitasa u Zagrebu

ZAUZETOST ZA ČOVJEKA U USTANOVAMA KARITASA (s naglaskom na religiozni odgoj)

Prvo se želim posebno zahvaliti KLJŠ što me pozvala da izreknem nekoliko misli iz mog već zaista dugogodišnjeg rada, na temu „Briga za čovjeka koji se nalazi u ustanovama Karitasa”, s posebnim naglaskom na religiozni odgoj. U prvom redu moram reći da se Karitas posebno brine za zdravu, normalnu djecu, a isto tako da se brine s velikom ljubavlju za oštećenu i bolesnu djecu i omladinu.

Zauzetost za religiozni odgoj invalidne, onemoćale djece

Što se tiče odgoja vjerskog, religioznog, kod zdrave i normalne djece želimo probuditi jedan normalan osjećaj prema Bogu i prema vjeri. Sigurno vam je poznato da među našom djecom ima i nekrštene djece i mi nemamo pravo na to da ih kao novorođenu djecu krstimo, jer ne znamo što sutrašnjica ima u planu s tim djetetom. Tako da iz dana u dan djeca rastu i možda dođu i do desete godine života, a da još uvijek nisu krštena. Ako zaista u toj dobi vidimo da će dijete i dalje ostati pod našim krovom, jer smo ga i do sada potpuno u vjerskom, katoličkom duhu odgajali, sigurno ćemo mu dati savjet da ono samo zaželi sakrament svetog krštenja. Kod sve zdrave djece, kao što sam već rekla, nastojimo razvijati jedan normalan vjerski, obiteljski život. Školska djeca pohađaju redovne vjerske pouke u župnim zajednicama na terenu u kojem žive. U kući se obavljaju dnevne molitve, naročito prije jela i navečer. Ali moram naglasiti da ne pretjerujemo u nekom posebnom vjerskom obredu, jer mislim da je svima nama još pred očima kako se ljudi u odrasloj dobi ponašaju prema vjeri ako su u dječjoj dobi bili odgajani u nekom samostanu ili općenito u crkvenoj ustanovi. Zato bih ipak naglasila, nakon dobrih dvadeset godina prakse, da ona djeca koja su danas već odrasla, a provela su svoje prve dane života u našim kućama, da gotovo niti jedno nije bezvjerac. Svi se dobro sjećaju što smo im rekli, gdje je istina. To je zaista hvale vrijedno i mislim da se s time smijemo dičiti. No, u ovoj temi smatram da bi bilo još važnije govoriti o zauzetosti za čovjeka u ustanovama Karitasa, ali i izvan njih, za oštećenu i bolesnu djecu. Mislim da se i u crkvenim krugovima o oštećenoj, bolesnoj, invalidnoj djeci i omladini premalo govori. Kad se u jednoj obitelji rodi dijete, to je velika radost, trebala bi biti radost, jer su to dvoje ljudi dali jedan novi život, dokazali su ogromnu suradnju i ogromnu vlast koju je Bog dao čovjeku. Međutim kada se u obitelji rodi in-

validno dijete i ako se to vidi odmah iza poroda, to je zaista strašna tragedija. No ne želim govoriti o tragediji s medicinskog stanovišta nego ću ostati čvrsto zaista na tragediji s religioznog stanovišta. Roditelji, ako su toliko religiozni, doći će do svog župnika i zamolit će krštenje svog djeteta. Župnik će molbu vrlo rado prihvatiti, jer ne želi da u njegovoj župi umre neko dijete nekršteno. Ionako će tako bolesno dijete brzo otići Svevišnjemu i zato ga treba što brže krstiti. No međutim mi znamo da je i naša medicina vrlo napredovala i da mnoga invalidna djeca, koja su zaista od poroda invalidi, ne umiru tako brzo. Liječenje je solidno i ako je dijete otporno, ono će preživjeti i nadživjeti svoju invalidnost. Dijete nam je kršteno jer ne znamo što će s njime biti u budućnosti. Mi tražimo obitelji s invalidnim djetetom, želimo ih ohrabriti, želimo stajati uz njih jer, kao što sam već rekla, roditi invalidno dijete ili vrlo brzo nakon poroda ustanoviti da se radi o teško oštećenom djetetu, strašna je tragedija. Mnogi liječnici savjetuju takvim roditeljima neka ostave takvo dijete u kakvoj državnoj ustanovi, jer oni imaju pravo na svoj vlastiti život, oni moraju misliti na sebe, na eventualnu već rođenu zdravu djecu ili koju će još roditi, a samo jednom se živi. Mi hrabrimo roditelje, i duboko ih cijenimo, da ne prihvate takav savjet nego zadrže dijete i pruže mu najveću ljubav koju mu roditelji mogu pružiti.

Mi se brinemo i tražimo i one koji nisu na naša vrata sami došli, nego za koje smo čuli preko liječnika ili od pojedinih obitelji koje su stupile s nama u vezu, a koje imaju invalidnu djecu. Često puta se ne radi u prvom redu o materijalnoj pomoći koju treba pružiti toj obitelji, nego više o moralnoj podršci, hrabrosti, da ih ne osuđujemo da su oni krivi što im se rodilo invalidno dijete, da nisu krivi što im se dijete razboljelo i postalo vječni invalid, nego zaista s vjerskog pogleda reći im da su na poseban način suotkupitelji svijeta.

Podjela sakramenata invalidnoj djeci

Već sam prije spomenula da kad se rodi invalidno dijete nijedan župnik neće odbiti sakrament krštenja. No kasnije, kako dijete raste, rastu i problemi u svakom pogledu, pa tako i problemi s daljim vjerskim odgojem. Kad se čvrsto ustanovi da dijete mentalno neće puno napredovati, možda i tjelesno isto tako, pomalo dižu svi ruke od njega. Liječnici i dalje nagovaraju roditelje da bi bolje bilo da ga ostave, samo je pitanje i gdje ga ostaviti jer gotovo da u našoj zemlji ne postoji niti minimalan broj potrebnih ustanova za takvu djecu, jer i oni moraju voditi svoj vlastiti život. No međutim ostavimo tu medicinsku stranu. Mi se moramo čvrsto držati naše Crkve, naše vjerske obitelji, naše dijakonije, naše ljubavi koju nam je Krist usadio u srce. Što je s daljim sakramentima koje dijete treba primiti. Nažalost, moram vam reći da mnogi svećenici, mnogi župnici, ne smatraju za potrebno da jedno takvo dijete pristupi, na primjer, prvoj svetoj pričesti ili krizmi. Smatraju da to dijete nije dovoljno psihički razvijeno da bi moglo razumjeti i razlikovati pojedinu vjersku nauku. Ali, nažalost, u tom momentu vrlo mali broj svećenika razmišlja o njihovim roditeljima. Dakle, medicina je digla ruke od njih, o školi da i ne govorim i zadnje, gdje je zapravo jedina i prava nada, i Crkva diže ruke od takvog djeteta. Ne, Kari-

tas ne diže ruke od takvog djeteta i takve obitelji. Ja želim posebno naglasiti da ima sigurno vrlo često slučajeva gdje se s tim djetetom ne može ama baš ništa postići i da nećemo nikada moći nešto napraviti i vidjeti stvaran uspjeh, ali roditelji su oni s kojima treba raditi, koje treba hrabriti, koje treba podizati, uz koje mi moramo čvrsto stajati. Što znači za roditelje ako Crkva prihvati takvo dijete i takvu obitelj. Mi nismo samo prihvatili to dijete, nego smo zaista prihvatili i tu obitelj i zaista stojimo uz suotkupitelja našega svijeta. Mi stojimo inače, uz Krista, mi slijedimo Krista, ali što znači da se Krist nalazi u svakom čovjeku, što znači da se Krist nalazi posebno u trpečem čovjeku, obitelji. Ako vidimo da upravo podjela sakramenata svete pričesti i krizme invalidnom djetetu znači veliku stvar za tu obitelj, možemo li još više potvrditi toj obitelji i našem svijetu da ne odbijamo takve ljude, nego želimo čvrsto stajati uz njih. Dakle, idemo u korak sa Suotkupiteljem i zajedno s njim konkretno sada u toj trpećoj obitelji sudjelujemo i radimo na otkupljenju svijeta. Ako vidim da je za takvu obitelj ogromna stvar i posebno potvrđivanje prihvatanja takvog djeteta i takve obitelji dijeljenje sakramenta, zar im ijedan svećenik može to oduzeti. Dakle, posebno naglašavam i molim sve svećenike neka otvore svoje srce i svoju ljubav i vjeru upravo prema takvim obiteljima. Caritas organizira pripreme za vjeronaučne pouke invalidne djece za sakramente svete pričesti, ispovijedi i krizme. Iz prakse govorim da oni župnici koji su to već učinili i koji su to prihvatili kao svoju posebnu zadaću imaju najbolja iskustva. Nažalost, moram vam reći da se vrlo često susrećemo s pojedinim slučajevima gdje župnici odbijaju dijeljenje sakramenata svete pričesti i krizme. Podsjetimo se da se u Pravoslavnoj Crkvi sveta pričest dijeli i novorođenom djetetu jer svećenik gleda vjeru svoje Crkve, vjeru obitelji. Sigurno da se jednom tako teškom invalidnom djetetu neće pristupiti u prvom redu sa sakramentima, ako je i obitelj daleko od Crkve. Ako se radi o invalidu u poodrasloj dobi i ako je na neki način stupio u kontakt s Crkvom, treba mu pružiti sve ono što i svaki zdravi čovjek prima od svete Crkve.

Pristupiti invalidu kao čovjeku

Već sam rekla da je rođenje invalidnog djeteta i uopće prebivanje invalidnog djeteta i mladog čovjeka u nekoj obitelji velika tragedija. Mnogi ljudi i takve obitelji doživljavaju strahote od svojih susjeda, od svojih bližnjih, a zar se i mi možemo pridružiti takvima? Zar ćemo ih i mi osuđivati ili ćemo im otvoriti širom vrata naše kuće, vrata našeg srca, da ih prihvatimo i pomognemo im. Mnoge bih primjere mogla navesti i pozitivne i negativne. No smatram da bi svaki svećenik morao imati otvorene oči i otvoreno srce za sve ljude, a naročito za miljenike Božje. Lijepe su to riječi, ali potvrdimo ih i mi svojim mislima, svojim djelima, svojim riječima, cijeni-mo miljenike Božje. Svećenik često puta izbjegava takve obitelji. Nažalost, to je činjenica, ali neka bude svjestan da je to trpeći Krist i kakav je njegov kršćanski i još više svećenički život ako izbjegava trpečeg Krista. To zaista zajedno ne može ići. Invalidnom djetetu, a kad govorim o invalidnom djetetu moramo imati stalno pred očima obitelj u kojoj se ono nalazi, ili odraslom invalidu, moramo pristupiti kao ravnopravnim ljudima s kojima kontaktiramo. Nemojmo o invalidu govoriti kao o nekoj trećoj osobi, nego razgovarajmo s invalidom o njemu samom. Jasno,

ako je to moguće. Prihvatimo ga kao čovjeka, jer kad bi on bio životinja bio bi sigurno prodan zoološkom vrtu. Međutim on je čovjek, u našoj sredini i kršteni čovjek. Prihvatimo ga onakvog kakav jest, surađujmo s njim u njegovom životu, pružimo mu ruku, nemojmo se bojati njegove ruke. Nije to uvijek ruka koja nešto prosi. To je vrlo često ruka koja želi nama nešto pružiti. Invalidi su često puta puni duha Božjega, puni Božjega bogatstva. Pa zar ne želimo primiti to Božje bogatstvo koje nam sam Bog pruža?

Rad za invalide u našem Karitasu

Karitas čini za invalide koliko može, a time ne želim reći da je to dosta. Ne, trebalo bi još mnogo više činiti, ali naše mogućnosti su ograničene. Mi organiziramo velike skupove s invalidima koji nisu u našem prihvatilištu, koji su diljem naše domovine. Mi pripremamo s njima putovanja. Već sedamnaest godina ljetujemo s invalidima na moru. Mi organiziramo hodočašća u Austriju, u Mariazell, idemo svaku godinu na Mariju Bistricu, u Đakovo. Bili smo na raznim izletima da vide da ih prihvaćamo kao ravnopravnu braću. No mi organiziramo i mjesečne sastanke, mi ih prikupljamo. Svakog mjeseca sakupi se 80 do 100 roditelja i invalida. Oni žive od sastanka do sastanka. No međutim mnogi su od vas čuli da (ove godine osmi puta) mi u predbožićno vrijeme imamo svetu misu s našim dragim ocem kardinalom u katedrali, gdje se skupi lijepi broj roditelja invalidne djece i omladine. I za vrijeme te svete mise svaki puta kardinal F. Kuharić dijeli sakramente svete pričesti i krizme. To je već pomalo postao tradicionalni susret roditelja invalidne djece s našim Nadpastirom. Svaku godinu potvrđuju da žive od tog pa do idućega sastanka. To je veliki dokaz da Crkva takve obitelji nije odbacila.

Vi svi znate da mi u Karitasu zaista od prvog dana surađujemo s invalidima i radimo za invalide. Da, mogu potvrditi da su i naši prvi suradnici bili upravo invalidi. I dan danas imamo zaposlene invalide u Karitasu. Gotovo u svim Karitasovim kućama rade i mlade ili starije invalidne žene kućanske poslove. Zar su potrebne noge da bi žena cijeli dan glačala s glačalom na stolu ili da li je baš potreban dar govora da bi žena mogla više od pola dana vješati rublje na konopac. Ne! Potruditi ćemo se da svakome pomognemo i pronađemo mu onaj posao koji dotični invalid može raditi. No jasno da ima i onih invalida koji nikada i ništa ne mogu raditi i upravo zbog takvih sagradili smo i jednu zaista vrlo lijepu kuću u kojoj već šest punih godina živi četrdesetak teško oboljele djece i mladih. Ima i među njima onih koji surađuju u kući i čine što mogu. No većina ih je potpuno nepokretna, potpuno nesposobna za bilo kakvo surađivanje, pa čak i za održavanje sebe samog. U toj kući rade sestre Usmiljenke, slovenske milosrdnice, i tom zgodom im želim izraziti duboku zahvalnost za njihovu veliku požrtvornost i ljubav prema takvima. One nam mogu svima biti uzor strpljivosti i ljubavi prema trpećem odbačenom Kristu. Svaki čovjek mora nekome pripadati, pa i najteži invalid. I ako ga je njegova krvna rodbina odbacila, jer su smatrali da i oni imaju pravo za život, da ga ne mogu njegovati, da ga moraju negdje ostaviti, da ga moraju kazniti zapravo što je došao u njihovu obitelj, ali i on je nečiji jer nitko ne može biti ničiji, bilo to dijete, bilo odrastao čovjek on mora nekome pripadati, on mora s nekim živjeti. Tako i invalidi iako

oni nisu sposobni samostalno živjeti. Crkva već stoljećima pokazuje posebnu ljubav prema takvim ljudima. Imamo velike svece: sveti Vinko Paulski, sveti Kamilo de Lelis, koji su zaista svoj život posvetili teško trpećem čovjeku. Crkva je uvijek imala velike ljude koji su sigurno bili posebnom karizmom od Boga nadareni da drugačije gledaju na trpećeg Krista nego ostali smrtnici. No smatram da je Crkva upravo ona koja bi morala posebno otvoriti oči i ruke i srce da prihvati takvog bolesnog, invalidnog, odbačenog čovjeka. Prema invalidnoj djeci i obitelji gdje se nalazi invalid trebamo pokazati posebnu ljubav jer to je trpeći Krist kojim se mi tako često ponosimo da nas je preko svog trpljenja otkupio. Dakle za nas je dao najveću cijenu, svoj vlastiti život. Zato duboko cijenimo roditelje koji su svoj život dali trpećem Kristu preko invalidnog djeteta. Započnimo drugačije gledati obitelji u kojoj se nalazi invalidno dijete.